

Tiem, kuri ikdienā lieto bioloģiski audzētu pārtiku, nav svešs kooperatīvās sabiedrības "Zaļais grozs" vārds.

SARMĪTE FELDMANE,
teksts un foto

Vietējās saimniecībās izaudzētais nonāk uz viņu galda. Par kooperatīvu saruna ar tā valdes locekli un vienu no dibinātājiem **Gaidu Krūmiņu** no Nītaures pagasta zemnieku saimniecības "Lušēni".

- Kas ir "Zaļais grozs"?

- Esam lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība, kas apvieno 16 bioloģiskās saimniecības no Nītaures, Skujenes, Līgatnes, Siguldas, Amatas un Vecpiebalgas pagasta. Kooperatīvs dibināts 2003. gadā, 2005. gadā saņemts bioloģiskās lauksaimniecības sertifikāts. Mūsu saimniecības ir sertificētas un tiesīgas lietot Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijas preču zīmi "Latvijas ekoprodukts". Paši audzējam un piegādājam bioloģiski audzētus augļus, dārzeņus un to pārstrādes produkciju.

- Kā savulaik radās ideja, ka zemniekiem jānāk kopā?

- Mūsu ģimene atnāca uz vīra vectēva mājām Ķečos. Turējām govus, aitas, kaut ko izaudzējām. Tolaik par pienu maksāja trīs kapeikas. Domājām arī, kā pacelt bioloģiskā piena vērtību. Keīpenes pienotava pieņēma bioloģisko pienu, maksāja vairāk. Tad sāka kavēt maksājumus, solīja, ka būs viss kārtībā. Ieteicu, lai maksā kaut mazāk, bet saimniecībai vajag naudu. Mazāk maksāt nevarot. Tā viss beidzās. Zaudēju trīs tūkstošus latu. Arī tāda ir pieredze.

Varētu kaut ko audzēt, bet kā pārdoši! Tad nītauriete Berta Ivanova ierosināja zemniekiem nākt kopā. Mums ar kaimiņiem deva uzdevumu, ka jāapzina zemnieki, jāaicina kopā, toreiz tas bija "Zaļais loks". Abas bijām ienācējas, tikko pašas iepazīkušās. Kurā mājā iegājām, visur bijām gaidītas, visur bija atbalsts, vēlēšanās iesaistīties. Izveidojām biedrību "Zaļais loks". Domājām, rakstīsim projektus, darbosimies, bet tik vienkārši nebija. Idejas bija, bet visur vajadzēja līdzmaksājumus. Lai cits citu atbalstītu, sākām braukt uz tirgiem. Viens brauc, paņem arī kaut ko no kaimiņa izaudzētā. Kādudien kaimiņiene prasīja, ko varu piedāvāt. Šķita, nekā nav. Ieraudzīja dārzā zaļu strīpu – puravus. Viņa paņēma un visus pārdeva. Sprātām, lai tirgotu, vajag daudzveidību, ar kartupeļu maisu vai puraviem vien neko nenopelnīsi. Tad tādu kopā

Saimniekot ar pārlicēību

pārdošanu aizliedza - zemnieks drīkst tirgot tikai paša audzēto. Nodibinājām kooperatīvu.

- Pircēji jūs atrod bez reklāmas.

- Pircēju loks paplašinās. Atceros, sākumā bija pasūtījums, bet nekādi nevarēja sarunāt laiku, kad pircējs būs mājās. Aizvest jau varētu, bet kā samaksās? Izdomājām, ka būs pavadzīme, lai samaksā bankā. Viss notika. Nav gadījies, ka kāds nesamaksātu. Pērn vienas skolas ēdinātājs pazuda. Summa nebija liela. Vairākos iepirkumos skolu ēdinātājiem nodrošinām bioloģiski audzēto, jo viņiem ir prasība, ka jābūt arī tiem produktiem. Apjomi gan izskatās pēc ķeksīša. Skolai picas tējas paciņas vai trīs paciņas pupiņu pa 300 gramiem. Bet arī tas labi mūsu apgrozījumam.

Reizi nedēļā piegādājam pasūtītos produktus uz Siguldu, Rīgu, Cēsīm tiešās piegādes pulcīņam, cēsniekiem pēdējā laikā pārdojam pat vairāk nekā Siguldā. Mūsu produkti ir "Rimi" tīkla "Klētī" Rīgā, vairākos ekoveikalos. Pārtikas grozus, kas tagad ir modē, negatavojam, mums tas nebūtu izdevīgi. To var darīt viena saimniecība, mēs cenšamies audzēt katrs kaut ko savu.

- "Zaļā groza" piedāvājumu grozs ir plašs. Ir arī kādi jauni produkti?

- Mājaslapā ir sortiments, pasūtītājs ieraksta, ka vēlas produktus, tad saņem cenu piedāvājumu, jo tās, tāpat kā produktu klāsts, mainās. Izvēlas, ko grib, un piegādājam. Protams, ir kartupeļi un citi dārzeņi, ievārījumi, sīrupi, salāti, marinējumi, žeļejas, cidoniju, vilkābele pulveris, sulas, tējas, kompoti, skābēti kāposti, vārītas bietes. Pieprasīti ir dārzeņi vakuuma fasējumā, jo tā ilgāk saglabājas. Skujenē SIA "Gusts Apinis" piedāvā griķu – amaranta un griķu makaronus, idras sēkliņas un eļļu. Pati gatavoju topinambūru miltus, tos prasa cukurslimnieki. Tie ir veselīgi, mērcei var pielikt garšai.

- Ko patērētāji pieprasa, un kā jums pietrūkst?

- Patērētāji gribētu, lai salāti, puķkāposti ir ilgāk. Varētu sēt vēlreiz, bet pieprasījums ir niecīgs. Audzēt pāris pircējiem nav vērts. Salāti ir pieprasīti līdz gurķu laikam. Oļas nevaram nodrošināt, vedam tikai eko veikalā "Ekosan". Puķkāposti šovasar izauga tikai vienā saimniecībā. Kādi kāpostos bija kukaiņi! Tik daudz redzēju pirmo reizi. Kolorado vaboles kartupeļos bija pat nopļautas lakstos. Tāda vasara.

- Kooperatīva biedri arī pārstrādā izaudzēto. Gan kooperatīvs, gan saimniecības ir iekār-

GAIDA KRŪMIŅA

- Aizvien vairāk patērētājs novērtē bioloģiski audzētu pārtiku. Kad rodas veselības problēmas, sāk domāt par veselīgu pārtiku.

tojuši atbilstošas telpas.

- Lasījām, kādām jābūt pārstrādes telpām, un ierīkojam. Tad tik lielu projektu nebija, tagad ir vairāk atbalsta. Kooperatīviem bija iespēja saņemt finansējumu, nopirkām divus biešu vārašos katlus. Kooperatīva pārstrādes telpa reģistrēta un atzīta Pārtikas veterinārajā dienestā (PVD). Kooperatīva biedriem savās saimniecībās arī ir iekārtotas prasībām atbilstošas telpas. Citādi nevar strādāt.

Daudz runā, ka maziem pārstrādātājiem lielas prasības, bet tā nav. Vajag siltu ūdeni, bet to taču vajag, lai pašam būtu patīkami strādāt. Telpai jābūt tīrai, viegli mazgājamai - vai tas nav pašsaprotami.

Sākums vienmēr ir grūts, bieži daudz kas mainījās, paši mācījāmies. Bija runas, ka pārstrādes uzņēmumi, kam ir PVD atzīšana, saņems lielākas subsīdijas, kooperatīvs izgāja atzīšanu. "Lušēnu" pārstrādes telpa un kooperatīva biešu vārīšana ir kopā. Bija pārmetumi, kāpēc vienās telpās viena ražotne ir PVD atzīta, otra ne.

- Patlaban tiek diskutēts, vai vietējiem augļiem, dārzeņiem

atstāt samazināto pievienotās vērtības nodokli.

- Galvenais, ka pircējiem lētāk. It kā nav daudz, bet tomēr. Neesam rēķinājuši, vai no tā ieguvums, bet apgrozījums ir audzis. Nav laika analizēt, un ko tas dotu? Mums jādara savs darbs. Un jāstrādā ar tiem noteikumiem, kādi ir. Aizvien vairāk patērētājs novērtē bioloģiski audzētu pārtiku. Kad rodas veselības problēmas, sāk domāt par veselīgu pārtiku. Bioloģiskās saimniecības subsīdijās saņem nedaudz vairāk kā konventionālā lauksaimniecība.

- Kāpēc Latvijā nav daudz tādu zemnieku kooperatīvu?

- Cik reizi neesam stāstījuši, kā strādājam, cik daudzi nav domājuši, ka dibinās. Lai kooperatīvs pastāvētu, viss atkarīgs no cilvēkiem. Daudzi iedomājas - atvedīs mums tonnu produkcijas un mēs tirgosim. Zvanīja sievietē, piedāvāja izaudzēto, kad atteicām, bija pikta: "Domāju, ka jūs esat zemniekiem pretimnākoši, bet nemaz tādi neesat." Kādi pretimnākoši, paši esam zemnieki. Viņa iedomājās, ka mēs paņemsim un pārdošim. Vēl noprošs, vai ceļš iztirīts.

Mums tādi jautājumi nerodas. Mums ir kopīgs mērķis.

Lai zemniekiem būtu izdevīgi, paplašināt saimniecību loku nevaram. Nevaram braukt daudzus kilometrus pēc izaudzētā, arī zemniekam neizdevīgi vest uz Nītauri. Jaunas saimniecības grib iestāties kooperatīvā, īpaši tad, kad ir izsludināts kāds projektu konkurss. Ja esi bioloģisko saimniecību kooperatīva biedrs, tad vērtējumā ir kāds punkts klāt. Ir neatlaidīgi, kuri uzstāj, ka viņiem tas svarīgi, bet mēs neieilāzāmies. Kā tad tas iznāks, ka savējiem, ja kāds arī piedalīsies konkursā, radīsim konkurentu. Kad iesaku, lai paši dibinā kooperatīvu, sāk atrunāties. Tad būšot jākārto vēl viena grāmatvedība. Mums arī katrai saimniecībai ir sava un kooperatīvam sava grāmatvedība. Kā citādi? Kooperatīvam ir grāmatvedības programma, uzreiz var uzzināt, gan cik katra saimniecība pārdevusi, gan ko. Kad atbrauc pārbaude, brīnās, cik daudz pavadzīmju par nelielām summām. Iestādē, kur miljons eiro apgrozījums, vienkāršāk auditēt nekā "Zaļajā grozā", kur gadā apgrozījums ap 30 tūkstošiem eiro.

Atceros, ka gatavojamies izstādei, vajadzēja noformēt standu. Izdomājām, ka vajag zedeņu žogu. Zedeņus veda saimnieki no Skujenes "Drapmaņiem", ceļš neizbraucams, atstāja mašīnu un zedeņu nastas nesa kilometru kājām. Tādi esam. Paši kungi un saimnieki. Citur laikam vairāk gaida no citiem, paši nav gatavi darīt kopīgajam mērķim.

Kooperatīvā bija brīdis, kad transporta izdevumi palielinājās un nevarējām savilkt finanses. Bija jāizlemj, vai maksājam lielāku biedru naudu, vai likvidējamies. Visi nobalsoja, ka maksās, lai kooperatīvs pastāvētu. Laimējies, ka esam ļoti jauki cilvēki. Tagad jau vienkārši - internets. Agrāk viss notika pa telefonu, garais piedāvājums jānosauc, jāpie raksta, ko kurš pasūta, adrese.

Visu darām sabiedriskā kārtā, uz e-pastiem atbildam vairāki, vienīgi grāmatvedis saņem pārdesmit eiro. Kādreiz nācām reizi mēnesī uz sapulcēm, parunājāmies, apspriedāmies. Tagad retāk, vai nu darbu vairāk, vai arī tā iespēja vienkāršāk sazināties.

Mazās saimniecības nav jaunajai paaudzei, lielajās, modernajās viņi gatavi strādāt. Saviem bērniem tādu slodzi, kāda ir mums, nenovēlu. Man ir pieci bērni, 11 mazbērni, viens mazmazbērns, kuram šomēnes būs gadiņš. Katrs atradis savu vietu dzīvē.

- Ko darāt brīvajā laikā?

- Nav tāda. Gribētos jau daudz ko. Vēl burkāni, bietes jānovāc. Nekad visu nevar pagūt izdarīt. □

PALASI

"Centra Balss"
1930. gada 19. septembris

PAGASTU SADALĪŠANA

Pēdējos gados Latgalē gan pagastu iedzīvotāji, gan pašvaldības nāk ar ierosinājumiem sadalīt pagastus, lai iedzīvotājiem būtu ērtāk nokārtot savas darīšanas pagastu valdēs. Tagad atkal vai-

rāki Tilžas un Baltinavas pagasta iedzīvotāji iesnieguši Jaunlatgales apr. valdei lūgumu, kurā lūdz nodibināt jaunu pagastu. Baltinavas pagasts ir otrs pēc lieluma no visiem Latgales pagastiem ar 12 189 iedzīvotājiem, turpretī Tilžas pagasts ir viens no mazākajiem Latgales pagastiem, un viņa ir 6184 iedzīvotāji. Jaundibinātā pagastā būtu 2606 iedzīvotāji.

"Cēsu Avīze"
1930. gada 20. septembris

SENSĀCIJA - SKAŅU FILMA CĒSĪS!

Kino "Metropol" šinīs dienās pa-beidz iekārtot modernu iekārtu skaņu filmu demonstrēšanai. 25. septembrī kino atsāks ziemas sezonu, tad arī tiks demonstrēta

pirmā skaņu filma Cēsis.

TRŪKST VIENPRĀTĪBAS

Raiskumā gadu atpakaļ nodibināja meliorācijas sabiedrību "Atauga", kura bija nodomājusi uzsākt pagastā plašos apmēros meliorācijas darbus. No Rīgas tika izsaukti kultūrtehniķi, kuri izmērija zemi un izstrādāja meliorācijas projektus. Likās, ka

enerģiski sāktu darbu raiskumieši enerģiski turpinās līdz galam. Bet pietrūka vienprātības. Paši karstākie meliorācijas piekritēji bija pirmie, kas aizgāja no kopīgā darba lauka. Redzams, ka raiskumieši nav vēl iemācījušies sabiedriski domāt un strādāt. □

Ziņas no rakstītā vecajā drukā tulkoja
SANDRA TRĒZIŅA

NO VECĀM AVĪZĒM